

L L E V A N T

DECENARI CATOLIC MALLORQUI

Any XIV

Núm. 504

ARTA 10 d'Agost de 1930

DEU I PATRIA

PREUS

Aità i comarca, un any 4 ptes.
A fora id 6 »
Extranger id 10 »

VISIONS DE CATALUNYA

MALLORCA

ARTÀ I CAPDEPERA

Acabament

Aleshores hem reculat i hem anat altra vegada a la platja de Canyamel, que estava al punt dolç de la seva boniquesa, des d'on hem trencat de seguida per la carretera de Capdepera, la qual s'enfila en línia recta a través del massís de la península del mateix nom. El poble de Capdepera no és gaire gran, però és bell a tot ser-ho. Ho dic sense ditirambe. Cert que ja em començo de cansar d'haver d'emprar sovint uns atjectius tan còmodes. Ara que, no és culpa meva, perquè qualsevol que hagi de trescar gaire per aquesta illa admirable aviat esgotarà els mots encomiàstics del diccionari i les formules d'elogi posades en circulació. Altrament, heu de tenir en compte que aquesta part extrema de Mallorca és de les coses més reeixides que han sortit de les mans prodigioses de la mare naturalesa, i on es multipliquen a bocons i amb una força insuperable els millors panorames, els espectacles més engrescadors i els punts de vista sentimentals més diversos.

El turisme quasi ni coneix aquesta punta de l'illa. El turisme no passa més enllà de Manacor. No té cap noció d'aquests cims paemàtics de Capdepera, de la imponderable badia d'Alcudia, de l'excelsa i delicadíssima badia de Pollensa i de les muntanyes, valls i cales encantades d'aquella llenca de terra de Formentor que es fica mar endins i que d'ací estant hom l'afigura al lluny voltada d'un volveig d'espurnes de sol.

Guaitau ara les casetes del poble de Capdepera arramadades a la soca de la vella ciutatella que hi ha al cim, com si cerquessin la frescor dels seus murs. Més us agradarà el poble, encara, si us decideu a dardar pels seus carrers que fan un olor salobrenca de polsina d'ones i un alè fort d'herbes de serra; uns petits carrers que tenen un plàcid silenci i una llum manyaga de claustre de convent. Però, alerta a badar massa; penseu que no som a la fi de la jornada. Lincara ens manca d'anar a la platja de l'Agulla, a la punta del Far i a la cala Ratjada, que és on haurem de fer nit.

Cala Ratjada! Heu's ací un altre nom que no oblidarem mai més, heu's ací un altre reconet de paradís del qual no us en mourieu per tal de viure hi lluny del món i de les llordes misèries i hi deixàreu descabdellar els dies i els anys en un èxtasis continu. Benaventurat aquell que pugués fer ho, Senyor; si Vos vulguéssiu escoltar-me, només us demanaria que a les meves velleses. quan ja tin-

gués la mainada esquerada i emancipada, em deixéssin recloure en una de les badioles de aqueixa costa, on em bastiria ran de les ones una caseta blanca i hi tendria sempre una barca amb la vela hissada davant la porta i on l'esposa em feria companyia i em tancaria els ulls a l'hora del meu traspàs...

Bol! Ja m'he eternit... I és que mentre guaitava la mar assegut en un freu del coster de roques de sobre el far, ha anat caient la tarda, i la blavor de tabernacle de la cala s'ha empal·lidit a poc a poc i en la llisor de fai del cel han apuntat porugament els moquissos de llum dels primers estels de la nit. Els meus fills jugaven baix la platjola i, de sobte ha comparegut un pollard i ha començat a calar foc a les mates de càrrix, dels coixins de bruixa i dels garbellons que creixen a les juntures del rocatam. Ja n'hi ha hagut prou; ells han volgut imitar-lo i aviat tot el coster s'ha convertit en uns reguerons de xeres i de blanques fumeres.

Això m'ha doït a l'esment aquell cordialíssim episodi de la crònica del rei don Jaume, esdevingut tal volta—anau a saber!—en aquest mateix lloc on ara seiem nosaltres. Contra el Conqueridor que trobantse «jugant a deportat» en terres d'Alcanyís, anaren a visitar-lo el Mestre de l'Hospital i don Blasç d'Alagó a l'objecte de propo-

sar-li que es decidís a entrar a prendre el regne de València, que era, segons aquells prohoms, «la millor terra e la pus bela del món». El rei escoltà el consell i el tingué per bo i lleial, però, de seguida, en un esclat de passió va exclamar: «Diu ara una cosa, que apar que Déu ho vuila. Nos erem a Mailorques, al Cap de la Pera, quan Mailorques se rete» (referint-se a aquell conegut passatge de la mateixa Crònica, en el qual descriu la rendició

CAPDEPERA-VISTA GENERAL

de Menorca als embaixadors que hi va trametre, mentre ell i l'exigua colla que l'acompanyava calaven foc a les mates de la costa de Capdepera, per tal de fer creure als moros menorquins que en aquest lloc estava atendat un gran exèrcit) — «E era ab Nos don

CALA-RATJADA (CAPDEPERA) - VISTA GENERAL

Sanç d'Horta, e don Garcia d'Horta» i altres companys «E Nos gabam los molt la terra de Mailorques, e mentres nos la gabavem dix don Sanç d'Horta: Senyor, Vos gabats tot dia Mailorques, mas conquerits a València», puix que si per ventura mai la tingués al seu poder, aleshores «podrets ben dir que sots lo millor rei del món».

Ah, quin disbarat! «E sobre a-

questes paraules» — afegeix don Jaume en una rauxa d'ira. — «Nos som somoguts, per ço quan desloaven Mailorques e loaven València».

Es clar qu més avant li calgué rectificar i que tan bo li donava de sentir la lloança d'una terra com de l'altre, perquè si Mallorca és bella, què me'n direu de València?

Joan SANTAMARIA

¡SALUT, POBLE MEU!

Quant al cap d'uns anys de viure allunyat de tú, torn trepitjar amorós la teva terra beneïda i per mí sagrada, poble meu benvolgut, teng per tú aquesta paraula de salutació que surt gojosa de lo més endins del meu cor: «Salut».

Fou l'etzar qui'm sustragué a la vida calmosa que'm brindaves: no vaig deixar el teu breçol perquè hi faltà calor ni perquè estigués cansat. I perquè lo teu cel fou sempre tot blau per mí, perquè mai em donares do'ors i sempre amors i goig, sempre que tornen mos ulls a mirar-se en lo teu espai, sent el cor qui se batega d'emoció, i mirant els teus carrers i les teves plasses, la teva quietut, la vella e-glesia on vaig fer la primera comunió, la pobre caseta on ma jovintut va passar depressa i feliç—com una volada d'oronella—se desperten en la memòria dolços recorts que mai podran seguir el camí musteit de l'oblit.

¡Què de coses diu al meu cor la teva vista, poble del meu amor! Torn a reviure els anys daurats i color de rosa de ma infantesa, quant corria per aquests carrers amb l'alegria pròpia dels infants, quant encara tenia ma mare i no havia sentit la freda carícia de l'horfanesa, quant cercava l'amistat coral dels llibres amb afany d'il·lustrar la meua intel·ligència, convençut de que els llibres són els nostres millors amics. I entre l'aglomra-

ció de recordances aimades, s'alça com un imatge sagrada, la figura simpàtica i apostòlica del Mestre Segón, aquell missioner de l'ensenyança que volgué descansar baix la terra humida d'aquest cementeri després de llarga vida destinada a la sembra de les hermoses llavors de l'instrucció. ¡Dorm en pau, mestre Segón, baix aquesta terra que, si no fou la teva, la sapigueres estimar com si ho foss!

Durant els anys passats a l'illa germana, he recullit aires artanencs; el poble menorquí guarda bona recordança d'un país nostre que fou algún temps mestre nacional de Mitjorn-Gran, el qual, ademés del ministeri instructiu que li fou confiat va realitzar molta labor folk-lòrica: el mestre Andreu Ferrer. També vaig tenir ocasió de llegir, encara que no amb l'espai desitjat, el llibre «Croquis Artanencs», del qui és autor un modest francescà que sap estimar el poble d'Artà amb afecte de bon fill. No feré alabances d'aquest tom, perquè no hi ha necessitat: per si sol parla eloqüentement dels dots literaris del escriptor que l'ha donat a llum. Sols diré que'els paratges, les figures bosquejades, s'ofereixen precises, plenes de tota la bellesa creativa, adornades per la galanura de que les ha sabut vestir l'autor, que ha posat en les descripcions un torrent d'inspiració meravellosa i un riu d'amor a l'història

i a les coses artanencs. Senzill i bell és aquest llibret, que tenen dever de llegir tots els artanencs qui'n saben, per comprendre l'agraïment que mereix el modest francescà que l'ha escrit.

El teu avanç és pur motiu de satisfacció per tots, poble d'Artà. Aixamples ton contorn urbà, i t'estens, cercant un horitzó més gran. Però per lo que jo més t'estimo és perquè conserves el teu caràcter humil, perquè ets quiet, calmos i acullidor com quant jo era petit.

Les teves festes—que són meves també—són rioleres i galanes com les teves jovenetes; tenen saba forta de la teva tradició i perfums de la Verge que de dalt el puig sagrat, reina damunt les cases i dintre els cors i les ànimes. Ella te guiarà, poble meu, per els camins florits de la prosperitat i de la ditxa.

Quant hagin passat les festes populars, deixaré altre vegada el teu breçol. Però t'estimaré amb l'amor fort dels bons fills, com estimen a la seva mare els que la tenen lluny. I si l'etzar em dugués a terres molt llunyanes—com se'n dué el vent les fulles—i no pogués tancar els ulls dins de la meua llar, els meus llavis diràn, abans de clourer-se per sempre, juntament amb els noms de les persones aimades, el teu nom.

Pere ESTEVA SANCHO

DE SON SERVERA

El passat dia 4 a les vuit del vespre, se declarà un incendi en el carrer de Lourdes en la casa d'en Juan Vives Bauçà (a) Martina, el qual pujava la paia al sostre. Se suposa seria un moviment fals amb el qual volcà la làmpara de petroli, escampant-se el líquid que ocasionà la ràpida propagació del foc. éssent inútils els esforços del Vives i de la seva esposa na Bàrbara Sansó Sanxo per apagar-lo.

Sortí l'esposa donant crits d'ajuda que foren sentits per alguns carabinieri i el cabo del mateix cos Eduardo Rico, correguent a auxiliar a la Bàrbara que tenia ja tota la roba encesa, resultant amb varies cremadures.

Als pocs moments s'hi congregà un nombrós públic com també la Guardia Civil i Bat le, desitjosos tots de prestar auxili. Tot fou inútil, el desgraciat va morir entre les llamarades.

Es digne d'elogi l'afany i servei prestats per el cabo i carabinieri, guardia civil i públic en general, per a salvar a la víctima de tan horrosos desgraci.

Rebi la seva esposa i familia el nostre més sentit condol.

—Se troba entre nosaltres, el jove

Deixa l'olivar enrrera
passa l'hort i passa el pont;
per l'amagada dressera
s'atança fins a la font.

—Què té la minyona mia,
què té que la fa plorà?
Torna, torna a l'alqueria,
jo t'hi duré de la mà.

I encara te msravellb
l'encís de la visió
de l'inefable parella
que dins la dolça clarò

que espandeix la lluna plena
s'allunya pel caminet
que es perd dins la vall serena
oberta damunt l'Estret...

O fontana crestallina
que amb la Cartoixa veïna
i amb el Molinet vei
serves encar'ara aquí
el record de Catalina.

Joan Ramis d'Ayreflor

Una de les poesies premiades en el
Certamen literari que amb honor a
Sta. Catalina Thomàs se va celebrar
a Valldemossa el passat dia 16

No volen escoles

Quant estava a punt de concedir-se la subvenció per a construir l'Escola Graduada, se rebé a Madrid un ofici del Ajuntament d'Artà comunicant l'acord *desgraciat* pel qual se vol abandonar el solar adquirit per l'anterior i gestionar la compra d'un altre, per la raó dubtosa que aquell no és del agrado de la majoria del poble.

Així se fa patria, fent obra discontinua, paralitzant o destruint lo que els altres han comensat, amb l'excusa de que la majoria no vol, majoria que hi ha que regoneixer que ningú ha polsrt; així tornarem passar uns anys més sense escoles sumant a les actuals generacions incultes, algunes més.

Ni escoles, ni aigues, ni rés de lo que els Ajuntaments anteriors iniciaren. Aquesta sembla ésser la consigna del actual, consigna que no volem creure, si be males llegendes la repeteixen i és el menjaret de certes tertulies.

DE CA NOSTRA

—Dia 16 va morir en la pau del Senyor el bon amic Sr. Antoni Genovart Esteva (a) de Son Terrassa a l'edat de 64 anys. A. C. S.

De familia humil, se transladà a Porto-Rico, on amb el seu diligent treball sabé crear se una regular posició, la qual vengué a disfrutar a la seua estimada vila.

Rebi la seua familia i d'una manera especial la seua viuda i fills, l'expressió més sincera del nostre condol.

—Les festes de San Roc.—Aquestes festes, avui les més populars i profanes de la nostra vila, han transcorregut en mig del major entusiasme a pesar de l'amenassa del temps que obstaculís el que moltes families quedassen a romandre a les nostres plaques.

Sa Colonia, Calarajada i d'una manera especial Sa Torre de Canyamel, que es de dret la nostra mar, s'ompliren de families de la nostra vila, que deixen el poble buit per tal d'anar a passar, anc que no sigui més que un capvespre, a la vorera de la mar.

A Sa Colonia hi hagué festa grossa, religiosa i civil i com que hi ha capella, els catolics poden cumplir amb les seues obligacions.

A Sa Torre en canvi, es trist haverho de fer notar, els que hi van per pernóctar no se preocupen dels devers del cristià i els anys que com aquest, se junten amb S. Roc dos dies de precepte, ningú pensa més que en divertir el còs, deixant l'ànima que navegui dins la mar de la indiferència.

Se podria en els anys venidors posar remei a n'aquesta necessitat?

—Aprofitant la gran rebaixa en el preu d'entrada a les Coves d'Artà, que en obsequi dels dos pobles Artà i Capdedera ha establert el propietari Sr. Quint Zaforteza per els diumenges i dies festius a les cinc del capvespre, han estat moltes les persones que han aprofitada aquesta ocasió per poder contemplar l'imponent espectacle.

Hem sentit algunes queixes, les quals, esperam del bon sentit i generositat del propietari que seràn ateses aplicant el remei apropiat.

Les cinc del capvespre és massa tart per la inmensa majoria de gent que aprofita els seus carros per fer l'excursió i per altre part, se posen algunes dificultats per l'entrada, que no s'avenen amb l'esperit altruista i generós que ha motivat aquesta concessió.

—Segueix produint vertaders estralls l'epidemia del mal roig en els porcs de la nostra comarca, avui casi no queda un sol lloc on no hi hagi feta la seva aparició amb més o manco destrossa. S'han fetes algunes vacunacions amb resultats positius, fins al present.

—De Barcelona i per passar una temporada a la nostra vila ha arribat En Francesc Ferrer amb sa familia.

—Han sortit per a Beltràn (Argentina), els germans Pere i Bernat Llínas (a) Tiu al objecte d'acompanyar al nin Miquel fill d'en Bernat, i passar una temporada amb els fills establits allà.

—De l'Argentina arribà dies enrrera N'Antoni Sureda Antich (a) Terrassa acompanyat de la seva esposa i fillets.

—Després de passar una curta temporada amb la familia Payeras, ha sortit gratament impresionat de la nostra vila, el senyor Antoni Sanchez, consoci del amic Juan Payeras de Bonaventura (Colombia.)

—Per medi d'una crida, El President de la Junta Municipal del Cens Electoral d'aquesta vila, en compliment de lo que disposa el R. D. de 4 de maig últim, anuncia que des del dia 20 del actual fins al 3 de Setembre pròxim, estaràn exposades les llistes dels electors del nou Cens electoral a efectes de reclamacions.

—Sota la direcció de la Comissió d'Investigacions del Museu, s'han comensat unes excavacions al corral de la Posada de Carrossa per posar al descobert unes sepultures romanes trobades ara fa dos anys en ocasió en que se feien obres en aquell lloc.

—Ha comensat la cullita de les amelles, petita petita, que a moles bandes no paga les serques com se diu vulgarment i per si no bastava el mal any, les tomatigueres s'han espantades i es molt dificultós el fer les conserves.

Les figueres per ara prometen fruit abundant i les pomeres també.

DE SON SERVERA

Accident mortal, disapte devers les nou des vespre l'amon Juan Massanet (a) Serol, se dirigia a caseva i al arribar a les cases de Se Cabana se topa amb una bicicleta montada per n'Esteva Brunet (a) Rave el qual duia una marxa molt moderada. De resultes de la topada caigue el Massanet en tan mala sort, que li hagueren de prestar auxili essent conduit a caseva, on morí la mateixa nit.

—Se troba entre nosaltres el fill Ilustrissim de aquest poble, el Canonge D. Antoni Sancho Ben vingut sia.

Corresponsal.

"La Princesa que tenia el rellotge aturat"
de J. Sureda Blanes acaba de sortir. De vende en totes les llibreries

CROQUIS
ARTANENCs
PER
FELIX
Estan a la venda.

Royal Fruit

Beguda exquisita, elaborada amb extracte de fruites. Provau le, és deliciosa.

GASSEUSES Y SIFONS

Fabricant:

M. MUNTANER FLAQUER

Fàbrica i despaig:

P. DES MARXANDO. Artá

No descuideu de visitar

la nostra casa

En ella hi trobareu tot lo necessari per satisfer el gust més refinat.

Se serveixen **LUNCHS** amb
prontitut i perfecció

GRAN COLMADO L'ESPERANÇA

P. DEL MARXANDO 3.-: ARTA

JAUME PICO

(A) ROTCHET

té una Agència entre Artá, Palma i Capdepera i heiva cada dia.

Serveix amb prontitut i seguretat tota classe d'encàrreg.

Direcció a Palma: Harina 38.
Artá: Palma n.º 3.

Automòvils de lloguer DELS GERMANS

SARD (a) Terres

Tenen servici combinat amb el
Ferrocarril

Excursions a Ses Coves, Calarratjada i demés punts de Mallorca a preus convinguts.

Carré A. Blanes, n.º 41. } ARTA.

Panaderia "VICTORIA"

(ES FORN NOU
de Bartomeu Esteva

SUCCESSOR de Miquel Roca Castell

A sa botiga hi trobareu sempre: pans, panets, galletes, bescuits, rollets, i tota classe de pasticeria.

Se serveix a domicili.

Netedat, prontitut i economia

C. de Palma 3 bis. ARTA

NAUMAN

MAQUINAS PARA COSER Y BORDAR

Es la fabrica para dichas máquinas mas grande del continente.
(MARCA ALEMANA)

Depositario esclusivo en ARTA

CAN GANANSI

ALMACENES MATONS

- DE -

RAFAEL FELIU BLANES

C. DE JAIME II NÚM 39 A 149

Palma de Mallorca

Sastrería para Señora y Caballero
Artículos y novedades para vestir de todas clases.

GRANJA BARCINO

PER TOTA CLASSE D'AVIRAM DE RAÇA, GUNIS, COLOMS, ALIMENTS ESPECIALS PER POLLS, I Ponedores, INCUBADORES; ANELLES. PLANS I CONSULTES.

CONSELL - MALLORCA

AGENCIA DE ARTA A PALMA Y
-- VICEVERSA DE --

ANTONI GILI (a) Comuna

SERVICI DIARI EN PRONTITUT I
ECONOMIA DE PREUS
ENCARREGS A DOMICILI

DIRECCIO:

Palma -- Banch de S'oli, 24
Artá--Can Comuna Centro

≡ Panaderia Moderna ≡

DE

JUAN MATEMALES

Diariament elabora: pá, panets i pastes de totes classes.

BON SERVICI, NETEDAT I
ECONOMIA

Carré del Sol, 2. Artá

Rafel Sastre (a) Vergé

PINTOR

Ofereix els seus servicis

Especialitat en automòvils

i carretons

reproduccions i retrats

C. de la Sombra-ARTA

FONDA
"LAS PALMERAS"
PLASSA MAJOR, 20 i 21 (PALMA)
NOVA DIRECCIÓ

A CARREC D'EN

Juan Bauzá Pou

Servici esmerat i econòmic—
Menú exquisit i abundant.—Ha
bitacions netes i ventilades.

FABRICA DE FIDEUS
i tota classe de pastes alimentícies d'en

NICOLAU CARRIO

Carré de Palma, n.º 48

Preus sens competència

” Centre Artanenc ”
Cafè

Carrés: Centre, i Rafel Blanes.

MIQUEL ROCA CASTELL